

Dokumentansvarig
Smittskydd-Vårdhygien Sörmland
Malin Enarsson

Dokumentkategori
Anvisning (styrande dokument)

Beslutad av
Verkställighetsbeslut av Magnus Johansson, regiondirektör den 8 maj 2024, RS-LED24-0891-2

Basala hygienrutiner och klädregler

Innehåll

Basala hygienrutiner och klädregler	1
Inledning	2
Tillämpning	2
Ansvar	2
Ledningens ansvar	2
Den anställdes ansvar	2
Syfte	2
Omfattning	3
Handhygien	3
Handtvätt	3
Handdesinfektion	3
Arbetskläder	3
Hemsjukvård	4
Personligt hygienansvar	4
Skyddsutrustning	5
Skyddshandskar	5
Plastförkläde	5
Stänkskydd	5
Andningsskydd	6
Författningar och litteratur	6
Författningar	6
Litteratur	6
Dokumenthistorik	6

Inledning

Hygienreglerna nedan tar sin grundläggande utgångspunkt i Socialstyrelsens författning om basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10) och Arbetsmiljöverkets författning om Mikrobiologiska arbetsmiljörisker (AFS 2005:1, 2012:7), kompletterade med tillägg och preciseringar Landstinget Sörmland, som vårdgivare och arbetsgivare, sett behov av.

Tillämpning

Dessa hygienregler ska tillämpas inom all verksamhet som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) eller av Tandvårdslagen (SFS 1985:125) och som bedrivs av Region Sörmland eller finansieras i avtal med Region Sörmland, av den som i sin yrkesverksamhet eller utbildning har arbetsmoment som innebär fysisk kontakt med patienter i undersöknings-, behandlings- eller omvårdnadssyfte, på ett sådant sätt att risk för överföring av smittämnen minimeras.

Ansvar

Ledningens ansvar

Ansvaret för att dessa hygienregler är möjliga att följa åvilar enligt gällande svenska författningar, och ledningsbeslut i Region Sörmland, ledningen på alla nivåer. Regionen förbinder sig att tillhandahålla arbetskläder och skyddskläder, handdesinfektionsmedel – även patientnära, väggklockor med sekundvisare, värdefack och klädsåp för alla anställda, så att dessa hygienregler blir möjliga att följa. Arbetsledningen på alla nivåer ansvarar också för uppföljningen av att dessa hygienregler efterlevs av de anställda.

Den anställdes ansvar

Den anställda ansvarar för att tillämpa dessa hygienregler i sitt arbete.

Syfte

Syftet med basal hygien är att förhindra smitta:

- från patient till personal och från personal till patient
- direkt kontaktsmitta mellan patienter via personalens händer, kläder och föremål
- indirekt kontaktsmitta.

Omfattning

Basala hygienrutiner och klädregler omfattar:

- handhygien
- klädsel
- skyddsutrustning.

Handhygien

Handtvätt

Tvätta händerna med vatten och flytande tvål:

- efter kontakt med patient som kräks eller har diarré och där infektiösa genes till symtomen inte helt uteslutits
- om det syns eller känns att händerna är smutsiga.

Torka ordentligt torrt med fabriksrent papper. Avsluta med handdesinfektion.

Handdesinfektion

Händerna ska vara torra innan de desinfekteras, om man haft anledning att tvätta dem före.

- Desinfektera händerna med alkoholbaserat handdesinfektionsmedel före patientkontakt och före rent arbete, också om man har anledning att använda engångshandskar.
- Desinfektera händerna efter patientkontakt och efter smutsigt arbete, även när engångshandskar har använts.

Kupa handen och fyll den med handdesinfektionsmedel. Gnid in medlet överallt på händerna. Se till att få med fingertopparna, mellan fingrarna, tumgreppet, tummarnas och fingrarnas baksidor samt handryggarna innan desinfektionen avslutas med underarmarna. Fortsätt gnida tills alkoholen har dunstat och huden åter känns torr.

Arbetskläder

- Arbetskläderna ska:
  - vara kortärmade, ärmen ska sluta ovanför armbågen
  - användas i samband med allt arbete som innefattar fysisk patientkontakt, för att undvika risker för överföring av smittämnen.
- Arbetsgivaren tillhandahåller arbetskläderna och ansvarar för tvätten.
- Alla plagg som tillhandahålls av arbetsgivaren ska bytas dagligen samt vid behov, till exempel då de blivit förorenade eller våta.

- Arbetskläderna får endast användas inom arbetsplatsen, d.v.s. till exempel sjukhusområdet, vårdcentralen, tandläkarmottagningen eller hemsjukvårdens bilar och de hem man åker till.
- Man får inte i sin klädsel blanda de av arbetsgivaren tillhandahållna kläderna med privata kläder.
- Arbetstagaren kan dock använda egna fotbeklädnader, som bör ha hel ovansida, och egna kläder under arbetskläderna, vilka ska täckas helt av arbetskläderna.
- Personal, som inte har patientkontakt under arbetspasset, kan vara helt klädd i privata kläder på arbetstid.
- Plagg tillhandahållna av arbetsgivaren med ärm som slutar nedanför armbågen, som värmejacka, vit rock eller engångsplagg, får inte användas utanpå arbetsdräkten i samband med arbetsmoment som innebär fysisk kontakt med patienter i undersöknings-, behandlings- eller omvårdnadssyfte.

Hemsjukvård

Vid färd mellan huvudarbetsplatsen och de enskilda hemmen eller särskilda boenden kan arbetskläderna användas ihop med särskilda överdragskläder som arbetsgivaren tillhandahåller, om man inte byter till privata kläder under färden. Använda plagg ska tas tillbaka till huvudarbetsplatsen för vidare befordran till regionens tvätthantering.

Personligt hygienansvar

- Underarmar och händer ska hållas fria från armbandsur, smycken, bandage, förband, stödskenor eller motsvarande.
- Naglarna ska vara korta och fria från konstgjorda material (exempelvis nagellack och lösnaglar), eftersom de samlar mikroorganismer och hindrar en effektiv handdesinfektion. Korta naglar innebär att nageln inte ses från handflatan.
- Långt hår och skägg ska vara uppsatt i samband med vårdarbete.
- Om huvudduk används ska den fästas upp eller stoppas innanför arbetsdräkten. Huvudduk byts och tvättas minst en gång i veckan.
- Sådant som hänger ned så långt att det, särskilt då man lutar sig fram, riskerar att komma i kontakt med patienter, sängkläder arbetsytor, får inte förekomma. Det gäller exempelvis smyckeshalsband, nylonband om halsen med ID-brickor eller nycklar, stora örhängen etc.

Skyddsutrustning

Skyddshandskar

- Använd alltid engångs skyddshandskar vid risk för direkt kontakt med kroppsvätskor och utsöndringar samt alla situationer som skulle kunna innebära risk för stick eller skärskada med blodsmitta som följd. Desinfektera händerna, i enlighet med ovan, och låt dem torka före påtagandet av handskarna. Tänk på att handskar blir förorenade på utsidan och då sprider smitta på samma sätt som den obehandskade handen!
- Byt handskar mellan arbetsmoment och mellan olika patienter.
- Kasta handskarna direkt efter en användning.
- Desinfektera händerna efter avtagandet eftersom vi vet att de omärkligt kontamineras med det som finns på utsidan när man tar av dem.
- Välj rätt handske för det arbete som ska utföras och de eventuella kemikalier som ska användas.
- Händerna ska inte utsättas för handskar under längre tid och oftare än nödvändigt, eftersom risken för handeksem då ökar.

Plastförkläde

Engångs plastförkläde ska användas för att förebygga att arbetskläderna kommer i kontakt med patienten, patientens sängkläder och liknande samt om de i övrigt riskerar att komma i kontakt med kroppsvätskor/-utsöndringar och biologiskt material. Exempel på detta är:

- bäddning
- personlig omvårdnad
- när man använder sin egen kropp till att stödja patienten att sitta eller gå
- hantering av kroppsvätskor och utsöndringar i större mängd (till exempel rondsålar, bäcken, blöjor) och motsvarande situationer
- när man riskerar stänk eller nedvättning av armar-axlar ska långärmat plastförkläde finnas att tillgå.

Stänkskydd

Använd visir, skyddsglasögon och munskydd eller motsvarande, vid arbete som medför risk för stänk av kroppsvätskor eller utsöndringar mot ansiktet.

Andningsskydd

Använd andningsskydd av klass FFP3 vid vård av patient med smitta som kan spridas luftburet, till exempel smittsam eller misstänkt smittsam lungtuberkulos.

Vid nära och långvarig kontakt och/eller kontakt med individer med kraftig hosta eller andra faktorer för ökad smittrisk vid virusorsakade luftvägsinfektioner ska användning av andningsskydd (FFP2 eller FFP3) övervägas så länge som individen bedöms smittsam.

Författningar och litteratur

Författningar

Hälso- och sjukvårdslagen, SFS 2017:30

Ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården
SOSFS 2011:9

Patientsäkerhetslag, SFS 2010:659

Användning av personlig skyddsutrustning, AFS 2001:3

Mikrobiologiska arbetsmiljörisker, AFS 2005:1

Basal hygien i vård och omsorg, SOSFS 2015:10

Litteratur

Vårdhandboken

Dokumenthistorik

Datum	Kommentar
2017-09-15	Utgåva, diarienummer LS-LED17-1735-2
2024-05-08	Nytt reviderat dokument